

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Mari Virta

Maatalousyrittäjän työeläkevakuutus

MYEL-järjestelmän muutostarpeet ja maatalousyrittäjien kokemuksia

Mela-asiantuntijoiden lausumina

Opinnäytetyö
Kevät 2023
Agrologi (AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Tutkinto-ohjelma: Agrologi (AMK)

Tekijä: Mari Virta

Työn nimi: Maatalousyrittäjän työeläkevakuutus: MYEL-järjestelmän muutostarpeet ja maatalousyrittäjien kokemuksia Mela-asiantuntijoiden lausumina

Ohjaaja: Marjo Latva-Kyyny

Vuosi: 2023

Sivumäärä: 34

Liitteiden lukumäärä: 2

Tämän opinnäytetyön tavoitteina oli selvittää maatalousyrittäjien MYEL-järjestelmän muutostarpeita ja maatalousyrittäjien kokemuksia MYEL-järjestelmästä Mela-asiantuntijoiden näkökulmasta. YEL-uudistus astui voimaan vuoden 2023 alusta ja YEL-uudistukseen liittyen halusin selvittää, onko MYEL-järjestelmään kehitteillä uudistuksia ja millaisia muutostarpeita MYEL-järjestelmästä löytyy. Yrittäjien eläkelaki YEL ja maatalousyrittäjien eläkelaki MYEL ovat tulleet voimaan vuonna 1970 ja molempien eläkelakien mukaan karttuneet eläkkeet rahoitetaan jakojärjestelmällä. Kunkin vuoden maksettavat YEL- ja MYEL-eläkkeet rahoitetaan samana vuonna kerätyillä vakuutusmaksuilla sekä valtion varoista. Maatalousyrittäjien lakisääteisen työeläkevakuutuksen hoitaa Maatalousyrittäjien eläkelaitos Mela.

Tutkimusmenetelmänä käytettiin teemahaastattelua, joka toteutettiin neljälle Maatalousyrittäjien eläkelaitos Melan asiantuntijalle. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin, jonka jälkeen vastaukset luokiteltiin aihealueen mukaan.

Tutkimuksen tuloksena selvisi, että MYEL-järjestelmään ei ole tulossa lähiaikoina muutoksia. MYEL on osa työeläkejärjestelmää, joka rajoittaa muutosten tekemistä yksittäiseen eläkelakiin. Vuoden 2023 voimaantulleella YEL-uudistuksella ei ole vaikutusta MYEL:iin. MYEL-järjestelmään liittyvät muutostarpeet kohdistuivat MYEL-työtulon määräytymiseen, jossa voisi nykyistä paremmin huomioida rakennekehityksen, kotieläinten harjoittamisen sekä peltopinta-alan laskennallisen työtulon määrän. Maatalousyrittäjien näkemykset MYEL-järjestelmästä riippuvat paljon siitä, kuinka aktiivisia he ovat ja kuinka paljon he MYEL-vakuutuksesta tietävät. Osa maatalousyrittäjistä pitää MYEL-vakuutusta hyvänä turvan antajana ja osa kalliina järjestelmänä, josta ei saa rahojaan takaisin. Pääosin yrittäjien asiointi Mela-asiamiesten kanssa on positiivista ja Mela-asiamiesverkostoa ja asiamiesten paikallistuntemusta arvostetaan.

¹ Asiasanat: MYEL-järjestelmä, työeläke, työtulo, Mela

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Degree programme: Agriculture and Rural Enterprises

Author: Mari Virta

Title of thesis: Farmers' earnings-related pension insurance: Need for changes in the MYEL system and farmers' experiences as stated by Mela experts

Supervisor: Marjo Latva-Kyyny

Year: 2023

Number of pages: 34

Number of appendices: 2

The objectives of this thesis were to investigate the need for changes in the MYEL pension insurance system for farmers and farmers' experiences of it from the perspective of Mela (Farmers' Social Insurance Institution of Finland) experts. The YEL reform entered into force at the beginning of 2023, and in connection with that reform, the aim was to find out if there are any reforms under development in the MYEL system and what kind of changes are needed. The Self-Employed Persons' Pensions Act YEL and the Farmers' Pensions Act MYEL entered into force in the year of 1970, and the pensions accrued under both pension acts are financed by a pay-as-you-go system. The YEL- and MYEL-pensions paid each year are financed by insurance contributions collected in the same year and by state resources. The statutory earnings-related pension insurance for farmers is administered by Mela.

The research method used was a thematic interview conducted with four experts from the Farmers' Social Insurance Institution Mela. The interviews were recorded and transcribed, after which the responses were classified according to the subject area.

As a result of the study, it became clear that there will be no changes in the MYEL system in the nearby future. MYEL is a part of the earnings-related pension system, which restricts the making of amendments to the Individual Pensions Act. The YEL reform that entered into force in the year of 2023 has no effect on MYEL. The need for changes related to the MYEL system focused on the determination of MYEL income, which could better take into account the structural development, the pursuit of livestock and the amount of imputed earned income on arable land. Farmers' views on the MYEL system depend a lot on how active they are and how much they know about the MYEL insurance. Some farmers consider the MYEL insurance a good provider of security but some of them consider it an expensive system from which they cannot get their money back. For the most part, entrepreneurs' dealings with Mela agents are positive. The network of Mela agents and the local knowledge of them are valued.

¹ Keywords: MYEL system, earnings-related pension, earned income, MELA

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ	4
1 JOHDANTO	6
1.1 Aiheen taustaa	6
1.2 Tavoitteet ja rajaukset	7
1.3 Aineisto ja käytettävät menetelmät.....	7
2 SUOMEN TYÖELÄKEJÄRJESTELMÄ.....	9
2.1 Työeläketurva ja työeläkelait	9
2.2 Työeläkejärjestelmän toimijat	10
2.3 Työeläkejärjestelmä osa sosiaaliturvaa.....	10
2.4 Työeläkejärjestelmän historia ja muutokset.....	12
2.5 Työeläkkeen karttuminen	12
2.6 Työeläkkeiden rahoitus	14
2.7 Työeläke-etuudet.....	14
2.8 YEL-uudistus	15
3 MYEL-VAKUUTTAMINEN	16
3.1 Maatalousyrittäjän vakuuttamisvelvollisuus ja MYEL-työtulo.....	16
3.2 MYEL:n erityispiirteet	17
3.3 Maatalousyrittäjän keskimääräinen eläkkeen määrä.....	18
3.4 Rakennemuutos	19
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	20
4.1 Menetelmän kuvaus	20
4.2 Aineiston keruu ja käsittely	20
5 TUTKIMUKSEN TULOKSET	22
5.1 Haastateltavien tausta.....	22
5.2 MYEL-järjestelmän muutostarpeet	22
5.3 MYEL-työtulon määräytymiseen liittyvät haasteet.....	23
5.4 Alivakuuttamisen ehkäisy	23

5.5	Maatalousyrittäjien aktiivisuus Melaan	24
5.6	Maatalousyrittäjien odotukset MYEL-järjestelmästä	24
5.7	Maatalousyrittäjien kokemukset MYEL-järjestelmästä	25
5.8	Muu eläkevakuuttaminen ja säästäminen	26
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	28
6.1	Tutkimukseen vastaaminen ja tutkimuksen arviointi.....	28
6.2	Tutkimuksen johtopäätökset.....	28
	LÄHTEET	30
	LIITTEET	32

1 JOHDANTO

1.1 Aiheen taustaa

Vuonna 2017 käynnistettiin sosiaali- ja terveysministeriössä työryhmätyö yrittäjän eläkevaikutuksen kehittämiseksi (Sarkkinen, 2022). Nykyisen hallituksen hallitusohjelmaan on kirjattu, että keinoja yrittäjän eläketurvan ja muun sosiaaliturvan parantamiseksi selvitetään. Tämän työryhmätyön seurauksena on kesäkuussa 2022 annettu eduskunnalle hallituksen esitys laeiksi yrittäjän eläkelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta. YEL-uudistukseen liittyvä laki tuli voimaan 1.1.2023. YEL-uudistuksen myötä lakiin säädettiin velvoite YEL-työtulon säännöllisestä seuraamisesta, jotta yrittäjän työtulo vastaisi todellista työpanosta ja ansioita.

YEL-uudistuksella pyritään puuttamaan alivakuuttamisen ongelmiin, esimerkiksi heikkoon eläke- ja sosiaaliturvaan (Sarkkinen, 2022). Alivakuuttamisen ongelmat heijastuvat myös julkiseen talouteen. YEL-järjestelmän valtionosuus on kasvanut merkittävästi vuosikymmenen aikana. Vuonna 2020 YEL-järjestelmän valtionosuus oli 349 miljoonaa euroa, kun se vielä vuonna 2010 oli 96,6 miljoonaa euroa. Nousu on johtunut osittain siitä, että yrittäjät ovat saaneet määrittää työtulonsa oman ilmoituksensa mukaisesti, eikä työtuloa ole arvioitu työpanoksen mukaisesti. Mikäli valtionosuus kasvaa tulevaisuudessa, tulee veronkorotuspaineita sekä valtion talouden sopeutustoimia.

Valtion korvausaste vuodelta 2023 on arviolta 85 prosenttia maatalousyrittäjien MYEL:n kertyneistä maksetuista eläkkeistä (Eläketurvakeskus, i.a.-g). YEL:n osalta valtion korvausaste vuodelle 2023 on arviolta 32 prosenttia yrittäjän eläkelain YEL:n mukaan kertyneistä eläkkeensaajille maksetuista eläkkeistä.

MYEL-työtulo on matalampi kuin keskimääräinen YEL-työtulo tai palkansaajien keskiansio, joka vaikuttaa eläkeaikaiseen toimeentuloon (Salonen & Tenhunen, 2016, s. 8, 11). Useat maatalousyrittäjät toimivat myös palkansaajina tai yrittäjinä, jolloin eläkettä kertyy maataloustoiminnan lisäksi myös niiden mukaan. Kelan etuudet täydentävät lisäksi maatalousyrittäjien kokonaiseläketurvaa. Maatalousyrittäjätaustaisten omaeläke, joka sisältää työeläkkeen ja Kelan eläkkeet, oli vuonna 2015 keskimäärin 1 100 euroa. Se oli alhaisempi kuin muulla eläkeläisväestöllä. Omaan työuraan perustuva keskieläke oli vuonna 2015 noin 1 600 euroa.

1.2 Tavoitteet ja rajaukset

YEL-uudistus 2023 aiheuttaa muutoksia mm. työtulon perusteena olevaan sääntelyyn. Tämän opinnäytetyön tavoitteena on pyrkiä selvittämään, onko MYEL:n osalta ilmennyt yhteiskuntakeskustelussa tai asiantuntijoiden taholta vastaavan kaltaisia uudistus- tai korjaustarpeita, kuin mitä vuoden 2023 voimaantulleella YEL-uudistuksella pyritään korjaamaan. Opinnäytetyössä kuvataan MYEL:n yhteys työeläkejärjestelmään. Koska MYEL on osa Suomen työeläkejärjestelmää, se rajaa merkittävästi muutosten tekemistä yksittäiseen eläkelakiin.

Opinnäytetyössä tuodaan esille maatalousyrittäjien työeläketurvan muodostuminen osana työeläkejärjestelmää sekä kerrotaan MYEL-järjestelmän erityispiirteistä. Opinnäytetyön toisena tavoitteena on selvittää maatalousyrittäjien näkemyksiä ja mielipiteitä MYEL-vakuutuksesta ja MYEL-työtulosta.

Opinnäytetyö keskittyy MYEL-järjestelmään ja MYEL-työtuloon työeläkkeiden näkökulmasta. MYEL-työtulo on perusteena eläkkeiden lisäksi myös useissa sosiaalietuuksissa. Opinnäytetyössä sivutaan koko Suomen työeläkejärjestelmää, koska MYEL on osa työeläkejärjestelmän yksityistä sektoria. Niin ikään opinnäytetyössä sivutaan muita sosiaaliturvajärjestelmän etuuksia, koska työeläkejärjestelmä on osa sosiaaliturvaa.

1.3 Aineisto ja käytettävät menetelmät

Tutkimusmenetelmänä on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus ja toteutustapana Maatalousyrittäjien eläkelaitos Melalle tehty teemahaastattelu. Tutkimusmenetelmäksi valikoitui teemahaastattelu siitä syystä, että sen avulla on mahdollista saada syvällistä ja perusteltua tietoa aiheeseen liittyen. Haastatteluiden avulla pyritään selvittämään asiantuntijoiden kokemuksia ja näkemyksiä siitä, kuinka maatalousyrittäjät kokevat MYEL-järjestelmän ja kuinka hyvin he sitä tuntevat. Koska Mela maatalousyrittäjien eläkevakuuttajana vastaa maatalousyrittäjien eläketurvan toimeenpanosta ja siihen liittyvästä asiakaspalvelusta Suomessa, on Melasta mahdollista saada kattavasti tietoa maatalousyrittäjien näkemyksistä. Mela-asiamiehet hoitavat kattavasti maatalousyrittäjien MYEL-järjestelmään liittyviä vakuutuksia asiakkaiden kanssa ja antavat neuvontaa MYEL-asioihin liittyen.

Aikaisempia tutkimuksia MYEL-järjestelmään liittyen löytyy melko vähän. Vuonna 2016 julkaistu Sanna Tenhusen ja Janne Salosen tekemä Eläketurvakeskuksen tutkimus

"Maatalousyrittäjien työurat ja eläketurva" kertoo maatalousyrittäjien eläketurvasta ja työurista. Vuonna 2020 julkaistussa Minna Kososen pro gradu -tutkielmassa "YEL:n ja MYEL:n sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys" on pureuduttu YEL:n ja MYEL:n osalta taloudellisen kestävyuden ja alivakuuttamisen haasteisiin. Tutkimuksessa todetaan, että MYEL:n osalta tutkimusta on tehty YEL:iin nähden paljon vähemmän. Minna Kososen pro gradu -tutkimuksessakin viitataan sosiaali- ja terveysministeriön vuonna 2017 käynnistämään työryhmään yrittäjän vakuutuksen kehittämiseksi. Tämä sosiaali- ja terveysministeriön työryhmän työ on YEL-uudistuksen taustalla. YEL-uudistus astui voimaan vuoden 2023 alusta. YEL-uudistukseen liittyvä hallituksen esitys ja sen yksityiskohdat antavat pohjan tähän opinnäytetyöhön, jossa selvitetään MYEL:n vastaavanlaisia uudistustarpeita.

2 SUOMEN TYÖELÄKEJÄRJESTELMÄ

2.1 Työeläketurva ja työeläkelait

Työeläketurva koskee Suomessa kaikkea ansiotyötä (Eläketurvakeskus, i.a.-b). Eläkevakuutuksen tarkoitus on turvata ihmisten toimeentulo pitkäaikaisten riskien varalta. Työeläkejärjestelmä kattaa kaikki työsuhteessa työskentelevät sekä yrittäjä- ja maatalousyrittäjätoimintaa harjoittavat henkilöt, joilla ansiotoiminta ylittää lain mukaiset vähimmäisehdot. Työeläketurva on hajautettu siten, että sitä hoitavat hallinnollisesti eri eläkeyhtiöt, -kassat ja -laitokset. Yksityisen sektorin työeläketurvaa hoitavat työeläkevakuutusyhtiöt, eläkekassat ja eläkesäätiöt. Maatalousyrittäjien ja merimiesten eläketurvan hoito on erityiseläkelaitosten vastuulla. Yksityisen sektorin työeläketurvan koordinoinnista vastaa Eläketurvakeskus ja valvontaa hoitaa sosiaali- ja terveysministeriö ja Finanssivalvonta. Julkisen sektorin eläketurva hoidetaan yhden eläkelaitoksen kautta. Työeläkelaitosten tehtävänä on neuvoa vakuutettuja sekä myöntää ja maksaa työeläkkeitä.

Yksityisen sektorin työeläkelait (Eläketurvakeskus, i.a.-b) ovat

- TyEL Työntekijän eläkelaki
- MEL Merimieseläkelaki
- YEL Yrittäjän eläkelaki
- MYEL Maatalousyrittäjän eläkelaki
- LUTUL Laki maatalousyrittäjän luopumistuesta.

Julkisen sektorin työeläkelait (Eläketurvakeskus, i.a.-b) ovat

- JuEL Julkisten alojen eläkelaki
- OrtKL Laki ortodoksisesta kirkosta
- SP Suomen pankin eläkesääntö
- KELA Kansaneläkelaitoksen eläkesääntö
- Ahvenanmaan maakunnan hallituksen eläkesääntö.

2.2 Työeläkejärjestelmän toimijat

Työeläkejärjestelmän lakisääteinen työeläketurva hoidetaan yksityisellä sektorilla työeläkeyhtiöissä, eläkekassoissa, eläkesäätiöissä sekä erityiseläkelaitoksissa (Eläketurvakeskus, i.a.-c). Julkisen sektorin työeläketurva hoidetaan julkisissa eläkelaitoksissa. Hallinto on hajautettu, ja tästä syystä Eläketurvakeskus hoitaa tietyjä toimintoja keskitetysti. Työeläkeyhtiöt ja Eläketurvakeskus osallistuvat yhdessä ohjeiden ja lainsäädännön valmistelutyöhön.

Eläketurvakeskus ei myönnä tai maksa eläkkeitä, vaan se toimii työeläketurvan kehittäjänä ja täytäntöönpanon edistäjänä hajautetussa työeläkejärjestelmässä (Eläketurvakeskus, i.a.-d). Eläketurvakeskuksen tehtäviin kuuluu tilastojen ja tutkimusten tuottaminen, työeläketurvaan liittyvien palveluiden tuottaminen, työeläketurvaan liittyvien laki-, ulkomaan- ja valvontapalveluiden tuottaminen, kansainvälisenä yhdyslaitoksena toimiminen sekä yhteistyön edistäminen työeläkeyhtiöiden ja viranomaisten kesken.

Sosiaali- ja terveysministeriö on vastuussa työeläketurvaa koskevasta lainsäädännöstä (Eläketurvakeskus, i.a.-c). Finanssivalvonta vastaa yksityisten alojen työeläkelaitosten, merimiesten ja maatalousyrittäjien erityiseläkelaitosten valvonnasta. Julkisella sektorilla Keva on julkisoikeudellinen yhteisö, ja sen toimintaa valvovat valtiovarainministeriö, Finanssivalvonta ja Valtiotalouden tarkastusvirasto.

Kansaneläkejärjestelmä on Kelan hallinnoima (Eläketurvakeskus, i.a.-c). Kela hoitaa eläkkeiden lisäksi myös muita sosiaalietuuksia.

2.3 Työeläkejärjestelmä osa sosiaaliturvaa

Suomen sosiaaliturvajärjestelmän tavoitteena on taata perustason turva ihmisille eri elämäntilanteissa (Eläketurvakeskus, i.a.-b). Sosiaalivakuutuksen tarkoitus on turvata toimeentulo lakisääteisten toimenpiteiden kautta. Sosiaalivakuutusta ovat lakisääteinen eläkevakuutus, sairausvakuutus, tapaturmavakuutus ja työttömyysvakuutus. Sosiaalivakuutus jakautuu työskentelyyn ja asumiseen perustuviin etuuksiin. Työeläkkeet perustuvat ansiosidonnaisen päivärahan tavoin työskentelyyn perustuvaan sosiaalivakuutukseen. Kansaneläke, takuueläke ja ansioista riippumattomat vähimmäismääräiset päivärahat perustuvat asumisen mukaiseen sosiaalivakuutukseen, johon ovat oikeutettuja kaikki Suomessa asuvat.

Työntekijän sairastuminen oikeuttaa sairausvakuutuksen päivärahaan (Eläketurvakeskus, i.a.-b). Sairausvakuutuksen mukaista päivärahaa maksetaan enintään 300 päivältä, ja sen jälkeen työntekijä saa työeläkejärjestelmän mukaista kuntoutustukea, mikäli sairaus jatkuu. Kuntoutustuki on määräaikainen, ja mikäli työkyvyttömyys todetaan pysyväksi, Kela ja työeläkeyhtiöt maksavat työkyvyttömyyseläkettä tai osatyökyvyttömyyseläkettä. Työkyvyn palauttamiseksi on mahdollisuus saada myös kuntoutusta.

Tapaturman yhteydessä työntekijät kuuluvat yleensä lakisääteisen tapaturmavakuutuksen piiriin (Eläketurvakeskus, i.a.-b). Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ulkopuolelle jäävät voivat ottaa vakuutusyhtiöstä yrittäjien tapaturmavakuutuksen tai vapaaehtoisen työajan vakuutuksen. Oikeus tapaturmaeläkkeeseen täyttyy, jos henkilön työkyky on alentunut vähintään 10 prosenttia ammattitaudin tai tapaturman takia ja henkilön ansiot ovat vähentyneet. Liikenneonnettomuuksissa maksetaan vahingoittuneelle liikennevahinkolain mukaista ansionmenetykskorvausta. Tapaturma- ja liikennevahingoista maksettavat korvaukset ovat ensisijaisia työeläkkeisiin nähden, eli työeläkettä maksetaan ainoastaan silloin, jos työeläke on suurempi kuin tapaturma- tai liikennevahingosta saatu ansionmenetykskorvaus.

Kuoleman varalta työntekijöillä on työntekijäin ryhmähenkivakuutus, joka on työntekijäjärjestöjen sopimukseen perustuva vakuutus (Eläketurvakeskus, i.a.-b). Tällöin kuolleen henkilön perillisille maksetaan korvaussumma työntekijän kuollessa. Kuolinsyyllä ei ole merkitystä korvauksen maksamiseen. Leski ja lapsi ovat oikeutettuja työeläkejärjestelmän mukaiseen perhe-eläkkeeseen sekä kansaneläkejärjestelmän mukaiseen perhe-eläkkeeseen, joka täydentää työeläkettä.

Työttömyydestä maksettaviin korvauksiin on oikeus Suomessa asuvalla työttömällä työnhakijalla (Eläketurvakeskus, i.a.-b). Työttömyyspäivärahaa maksetaan korkeintaan 500 päivän ajalta. Kelan maksama peruspäiväraha ja työttömyyskassan maksama ansiopäiväraha maksetaan samoin edellytyksin. Ansiosidonnaisen päivärahan ehtona on työttömyyskassan jäsenyys, joka on kestänyt riittävän pitkän aikaa. Työmarkkinatukea maksetaan niille, joilla työsäoloehto ei täyty ei täyty sekä niille, joiden työttömyyspäivärahan enimmäisaika on tullut täyteen.

2.4 Työeläkejärjestelmän historia ja muutokset

Lakisääteisen työeläkejärjestelmän historia ulottuu 1950- ja 1960-luvun taitteeseen (Työeläkevakuuttajat (TELA), i.a.-a). Merimiehet oli ensimmäinen ryhmä, joka sai oman eläkelakinsa vuonna 1956. Työntekijäin eläkelaki TEL ja lyhytaikaisissa työsuhteisessa olevien työntekijäin eläkelaki LEL tulivat voimaan 1.7.1962.

Mikään työntekijäryhmä ei saanut jäädä eläketurvan ulkopuolelle, ja eduskunta velvoitti hallitusta seuraamaan tilannetta (Työeläkevakuuttajat (TELA), i.a.-a). Eläketurvaa kehitettiin tulevina vuosina ja vuosikymmeninä säännöllisesti. Työeläkelainsäädännön kehittämiseen ovat osallistuneet alusta asti työnantaja- ja työntekijäjärjestöt sekä valtio. Työnantajat ja työntekijät osallistuvat työeläkkeiden maksamiseen, minkä vuoksi on perusteltua, että järjestöt saavat osallistua päätöksentekoon. Kolmikantainen päätöksenteko on voimassa edelleen. Eläkelait hyväksytään eduskunnassa.

Myöhemmin 1960-luvulla julkisen puolen työntekijät saivat eläkelakinsa (Eläketurvakeskus, i.a.-a). Vuonna 1970 tulivat voimaan yrittäjien eläkelaki YEL ja maatalousyrittäjien eläkelaki MYEL, joiden myötä yli puoli miljoonaa yrittäjää alkoi kartuttamaan eläketurvaansa. Taiteilijoiden ja eräiden erityisalojen eläkelaki TaEL perustettiin vuonna 1986. Vuonna 2007 voimaantullut TyEL yhdisti TEL-, LEL-, ja TaEL-lait, joten ne lakkautettiin TyEL:n voimaantullessa. Julkisten alojen eläkelaki JuEL yhdisti julkisen puolen työntekijät saman lain alle vuonna 2017.

Eläketurvaan, sen ehtoihin ja rahoitukseen on tehty vuosikymmenten aikana lukuisia muutoksia yhteiskunnan muutosten myötä (Eläketurvakeskus, i.a.-a). Alun perin työeläkkeet ovat olleet vanhuutta ja työkyvyttömyyttä varten, ja myöhemmin mukaan tulivat mm. perhe-eläke ja työttömyyseläke.

2.5 Työeläkkeen karttuminen

Työeläkettä karttuu työntekijän ansiotuloista 17-vuoden iästä ylimpään eläkeikään asti (Ilmarinen, i.a.-a). YEL- ja MYEL-vakuutuksessa eläkettä karttuu 18-vuoden iästä alkaen. Bruttopalkasta, yrittäjän YEL-työtulosta ja maatalousyrittäjän MYEL-työtulosta karttuu eläkettä 1,5 prosenttia vuodessa. Siirtymäaikana vuosina 2017–2025 karttumaprosentti on 1,7 prosenttia vuodessa 53–62-vuotiaille.

Eläkettä karttuu vakuuttamisen yläikärajaan saakka, joka (Työeläke.fi, i.a.-b) on

- 68 vuotta vuonna 1957 ja sitä ennen syntyneillä
- 69 vuotta vuonna 1958–1961 syntyneillä
- 70 vuotta vuonna 1962 ja sen jälkeen syntyneillä.

Vanhuuseläkkeen alaikäraja vaihtelee ikävuosittain ja alaikäraja nousee asteittain (Työeläke.fi, i.a.-d). Tavoite-eläkeikä on korkeampi kuin alin eläkeikä, ja sen suuruus on lykkäyskorotuksen myötä sama kuin alimman vanhuuseläkeiän eläke ilman elinaikakertoimen pienentävää vaikutusta.

Lykkäyskorotus korottaa eläkettä 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolla lykkää eläkkeen alkamista alimmasta vanhuuseläkeiästä (Ilmarinen, i.a.-b). Työttömyysetuuskuukaudet eivät oikeuta lykkäyskorotukseen. Lykkäyskorotuksen määrä lasketaan alimman eläkeiän mukaan karttuneen eläkkeen määrästä.

Sosiaalietuuksista ja opinnoista eläkettä (Mela, 2022c) kartuttavat

- ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha
- äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainraha
- aikuiskoulutustuki
- vuorottelukorvaus
- sairauspäiväraha
- erityishoitoraha
- kuntoutusraha
- LITA-ansionmenetykskorvaukset
- alle kolmivuotiaan lapsen hoitovapaa
- ammatillinen perustutkinto tai korkeakoulututkinto.

Eläkkeen rinnalla tehty työ kartuttaa eläkettä 1,5 prosenttia (Työeläke.fi, i.a.-c). Eläkkeen rinnalla tehty työ kartuttaa uutta eläkettä aina vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajaan saakka. Eläkevakuutusmaksut maksetaan myös eläkkeen rinnalla tehdystä työstä. Vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan jälkeen tehdystä työstä ei kartu uutta eläkettä eikä työstä makseta eläkevakuutusmaksuja.

Elinaikakerroin vähentää eläkkeen määrää sen mukaan, minä vuonna työntekijä on syntynyt (Ilmarinen, i.a.-a). Elinaikakertoimen tavoitteena on pienentää eläkekustannusten kasvua ihmisten eliniän pidentyessä sekä siirtää eläkkeelle siirtymistä. Elinaikakerroin määritellään kaikille 62 vuotta täyttäneille ikäluokille vuosittain ja syntymävuoden mukaista vahvistettua elinaikakerrointa käytetään eläkkeen laskennassa riippumatta siitä, milloin eläkkeelle jää.

2.6 Työeläkkeiden rahoitus

Työeläkkeet voidaan rahoittaa täysin rahastoivan järjestelmän kautta tai jakojärjestelmän kautta (Työeläkevakuuttajat (TELA), i.a.-b). Suomessa on käytössä pääosin näiden yhdistelmä eli osittain rahastoiva järjestelmä, jossa työeläkkeet rahoitetaan osittain rahastoivan järjestelmän avulla. Täysin rahastoiva järjestelmä kerää vuosittain työeläkemaksuja tulevan eläkkeen verran kyseiseltä vuodelta, eli eläkkeet kerätään itse tulevaisuuden eläkettä varten. Suomessa ei ole käytössä täysin rahastoivaa järjestelmää. Osittain rahastoivassa järjestelmässä osa kerätyistä työeläkemaksuista otetaan talteen ja sijoitetaan tulevaisuuden eläkkeitä varten. Osittain rahastoivassa järjestelmässä maksetaan osittain maksussa olevia työeläkkeitä, mutta säästetään samalla omaa tulevaisuuden eläkettä. Jakojärjestelmä kerää työeläkemaksuja sen verran kuin eläkkeitä kyseisenä vuonna maksetaan, eli työkäiset maksavat kokonaisuudessa eläkemaksujen kautta eläkeiässä olevien sukupolvien eläkkeet.

Maatalousyrittäjien ja yrittäjien eläkkeet rahoitetaan jakojärjestelmällä eli ilman rahastointia (Työeläkevakuuttajat (TELA), i.a.-b). Yrittäjien ja maatalousyrittäjien kerätyt työeläkemaksut eivät riitä kattamaan vuotuisia eläkemenoja, ja valtio kustantaa puuttuvan osan yrittäjien ja maatalousyrittäjien maksettavista eläkkeistä.

2.7 Työeläke-etuudet

Eri työeläke-etuudet antavat taloudellista turvaa eri elämäntilanteissa (Työeläke.fi, i.a.-a). Mikäli työeläke jää pieneksi tai työeläkettä ei ole karttunut, Kelan kansaneläke ja takuueläke täydentävät työeläkettä.

Työeläkejärjestelmän eläke-etuudet (Eläketurvakeskus, i.a.-f) ovat

- vanhuuseläke
- osittain varhennettu vanhuuseläke

- työkyvyttömyyseläke
- osatyökyvyttömyyseläke
- työuraeläke
- perhe-eläke
- kuntoutusetuudet.

Osa-aikaeläkkeen myöntäminen päättyi vuonna 2017. Maatalouden erityiseläkkeen eli luopumistuen myöntäminen päättyi vuonna 2018.

2.8 YEL-uudistus

YEL-uudistuksen tavoitteena on vähentää yrittäjien köyhyyttä eläkeiässä, parantaa yrittäjien sosiaaliturvaa, kohentaa YEL-järjestelmän rahoituksen kestävyyttä ja yhtenäistää eläkeyhtiöiden toimintatapoja (Saranpää, 2022). Hallituksen esitys YEL-lain uudistamisesta hyväksyttiin eduskunnassa 2.12.2022, ja se astui voimaan 1.1.2023.

Hallituksen esityksessä keskeisenä tavoitteena on yrittäjän eläkelain muuttaminen yrittäjien eläketurvan parantamiseksi (Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yrittäjän eläkelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta 102/2022). Esityksessä ehdotetaan työtulon säännöllistä seuranta ja työtulon tarkastamista, jotta yrittäjän vahvistama työtulo vastaisi paremmin työpanoksen arvoa yrityksen alkaessa ja myöhemminkin. Asian valmistelu on alkanut sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön toimesta helmikuussa 2017, jolloin työryhmän tarkoitus oli selvittää alivakuuttamiseen liittyviä keinoja.

YEL-työtulon määrittämiseen ja tarkastamiseen liittyvät toimenpiteet tekisi eläkelaitos (Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yrittäjän eläkelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta 102/2022). Työtulon määrittämisessä käytettäviä tietoja olisi tarkoitus täsmentää siten, että työtulon arviointi olisi eläkeyhtiöissä mahdollisimman yhdenmukaista. Työtulon vahvistamisen arviointiin käytettäisiin kyseisen toimialan yksityisen sektorin mukaista mediaanipalkkaa. Lisäksi työtulon arvioinnissa huomioitaisiin yrittäjän työpanos, yritystoiminnan laajuus ja ammattitaitovaatimukset.

3 MYEL-VAKUUTTAMINEN

3.1 Maatalousyrittäjän vakuuttamisvelvollisuus ja MYEL-työtulo

Maatalousyrittäjän MYEL-vakuutus on tarkoitettu päätoimiselle ja osa-aikaiselle maatalousyrittäjälle, hänen perheenjäsenilleen, puolisolleen sekä eläkeläiselle ja yhtiölle, joka harjoittaa maataloustoimintaa (Mela, 2022e). Tilalla työskentelevät työntekijät, jotka eivät ole perheenjäseniä, vakuutetaan muualla, eli he eivät kuulu Melassa vakuutettaviin.

MYEL-vakuutus on pakollinen, kun seuraavat edellytykset (Mela, 2022e) täyttyvät:

- 18–70 vuoden ikä
- peltoa, puutarhaa, metsää on vähintään viisi MYEL-hehtaaria
- vuosittainen MYEL-työtulo on vuoden 2023 tasossa 4 288 euroa
- tilan toiminta on maatalousverotettavaa
- työ kestää vähintään 4 kuukautta.

MYEL-vakuutus on pakollinen myös maataloustoimintaa harjoittavan yhtymän ja kuolinpesän osakkaana (Mela, 2022e). Maatalouden rinnalla harjoitettu kalastus tai poronhoito edellyttävät erilliset MYEL-vakuutukset, mikäli MYEL-vakuutuksen edellytykset täyttyvät. Alle viiden MYEL-hehtaarin toiminnassa MYEL-vakuutus on vapaaehtoinen.

Yksi MYEL-hehtaari määräytyy alueen ja sen mukaan, onko kyseessä pelto vai metsä (Mela, 2022e). Pellon osalta yksi peltohehtaari vastaa yhtä MYEL-hehtaaria. Metsän MYEL-hehtaarit vaihtelevat siten, että Etelä-Suomessa kymmenen metsähehtaaria vastaa yhtä MYEL-hehtaaria, Keski-Suomessa viisitoista metsähehtaaria vastaa yhtä MYEL-hehtaaria ja Pohjois-Suomessa kaksikymmentä metsähehtaaria vastaa yhtä MYEL-hehtaaria. Toiselle vuokrattua maatalousmaata ei huomioida vakuutetun MYEL-hehtaareissa, mutta toiselta viljelyyn vuokrattavat maat huomioidaan vakuutetun MYEL-hehtaareihin.

Maatalousverotettu liitännäistoiminta pitää huomioida MYEL-vakuutuksessa (Mela, 2022e). Maatalousverotettua toimintaa on esimerkiksi maatilamatkailu, konetyöt ja puiden sahaus. Mikäli liitännäistoiminta on elinkeinoverotuksen piiriin kuuluvaa toimintaa, se ei ole MYEL-vakuutettavaa toimintaa, joten liitännäistoiminnan eläkevakuutus on hoidettava erikseen.

MYEL-työtulo on henkilökohtainen, ja se on perustana laskettaessa Melan maksamaa eläkettä ja korvauksia sekä Kelan maksamia etuuksia (Mela, 2022d). Työtulon on tarkoitus vastata työpanoksen arvoa. MYEL-työtulo on maatilakohtainen, ja se sisältää maatalouden työtulon, metsän työtulon ja liitännäistoiminnan työn. Mikäli tilalla on useampi yrittäjä, henkilökohtainen MYEL-työtulo jaetaan prosentteina kunkin yrittäjän työpanoksen mukaan. Perheenjäsenen kohdalla työtulo koostuu palkasta ja luontaiseduista tai arvioidusta työtulosta. Maatalouden työtuloa voi muuttaa tietyn liikkumavaran sisällä. Työtuloa on mahdollista perustelluista syistä muuttaa sallitun liikkumavaran ulkopuolelle, mutta se edellyttää yhteydenottoa Melaan. Maatalousverotetusta liitännäistoiminnasta MYEL-työtuloon huomioidaan 20–50 prosenttia työn bruttotulosta.

MYEL-työtulon mediaani oli 18 300 euroa ja keskiarvo noin 19 300 euroa vuonna 2015 (Salonen & Tenhunen, 2016, s. 56–61). Viimeisen kymmenen vuoden aikana MYEL-työtulo on noussut, mutta nousu ei ole jakautunut tasaisesti. Työtulo on noussut eniten korkeissa työtuoloissa, ja matalien työtulojen kohdalla taso on pysynyt samana tai laskenut. MYEL-työtulon taso vaihtelee eri osassa Suomea. Vuonna 2015 suurimmat työtulot ovat Etelä- ja Länsi-Suomessa ja pienimmät työtulot Pohjois-Suomessa. Vuonna 2015 35–54-vuotiaiden työtulot olivat korkeimpia ja työtulon keskiarvo oli 20 200 euroa. Alhaisimmat työtulot olivat puolestaan 55-vuotiailla ja sitä vanhemmilla henkilöillä, joiden työtulon keskiarvo on 17 700 euroa.

3.2 MYEL:n erityispiirteet

Luopumistuki on maataloustoiminnan tai porotalouden harjoittamisesta ennen eläkeikää luopuneiden viljelijöiden tai poronhoitajien tuki, jonka haku oli mahdollista vuoden 2018 loppuun asti (Mela, 2022b). Uusia luopumistukia ei enää myönnetä, mutta lain voimassaoloaikana myönnettyjä luopumistukia maksetaan ja sovelletaan lain mukaisesti. Luopumistuen määrään sisältyy perusosa, joka lasketaan MYEL-työtulosta, ja täydennysosa, joka on suuruudeltaan kansaneläkkeen määrän suuruinen. Luopumistukea voi maksaa, kun luopumistuen ikäraja-edellytys täytyy ja jatkaja aloittaa maataloustoiminnan harjoittamisen. Luopumistuessa sitoudutaan siihen, ettei luopuja harjoita maataloutta, poronhoitoa eikä tee metsätalouden hankintaan liittyvää työtä. Tiettyjä maa- ja metsätaloustöitä on sallittua tehdä. Näitä ovat mm. nuoren metsän hoito, metsän uudistaminen, kulotus ja polttopuiden teko omaan käyttöön. Pelto- maata saa käyttää kasvitarhamaana. Poroja saa olla enintään kuusi ja hevosia kaksi.

Luopumistuen rinnalla voi työskennellä ja vuoden 2022 alusta töitä voi tehdä ilman ansiorajaa, mutta maatalouden harjoittaminen ja hankintatyöt ovat kiellettyjä (Mela, 2022b). Muu luopumistuen rinnalla tehty palkkatyö ja YEL-vakuuttamisen piiriin kuuluva yrittäjätoiminta kartuttavat uutta eläkettä.

Luopumistuki muuttuu vanhuuseläkkeeksi 63 vuoden täyttämiskuukauden jälkeen niissä tilanteissa, joissa luopumistuki on myönnetty vuonna 2007 ja sen jälkeen (Mela, 2022b). Ennen vuotta 2007 myönnettyissä luopumistuissa luopumistuki muuttuu vanhuuseläkkeeksi 65 vuoden täyttämiskuukauden jälkeen.

Luopumistuen jatkaja sitoutuu jatkamaan viljelyä tai porotaloutta niin pitkään kuin luopumistukea maksetaan tai vähintään viiden vuoden ajan (Mela, 2020). Sitoumuksen noudattamatta jättämisen seurauksena jatkajalta voidaan periä luopumistuen pääoma-arvo. Sitoumuksen voi keskeyttää tietyillä syillä. Asevelvollisuus, maatalouden opinnot tai hyväksyttävä syy oikeuttavat sitoumuksen keskeytykseen. Yli vuoden kestävä keskeytys siirtää sitoumusaikaa.

Laki luopumiseläkkeestä päättyi 1992 eikä uusia luopumiseläkkeitä enää myönnetä, mutta voimassa olevat luopumiseläkkeet maksetaan voimassaolosäännösten mukaisesti (Mela, 2021). Luopumiseläkkeet myönnettiin usein sillä perusteella, että pellot jätettiin viljelemättä ja hakija sitoutui pellon myyntiä ja vuokrausta koskeviin rajoituksiin. Peltojen rajoitukset ovat poistuneet, ja niitä voi myydä ja vuokrata vapaasti. Luopumiseläkkeellä maataloustoiminnan harjoittaminen omaan ja yhteiseen lukuun on kielletty, ja rikkomus voi johtaa luopumiseläkkeen lakkauttamiseen.

3.3 Maatalousyrittäjän keskimääräinen eläkkeen määrä

Maatalousyrittäjän eläkelaitos Melan vuonna 2021 myöntämä vanhuuseläke oli keskimäärin 1 315 euroa/kk, josta MYEL-eläkkeen osuus oli 968 euroa/kk (Mela, 2022a). Vuonna 2021 kaikkien maksussa olevien vanhuuseläkkeiden keskimääräinen eläke oli suuruudeltaan 751 euroa/kk, josta MYEL-eläkkeen määrä oli 566 euroa/kk.

Suomessa asuvan omaa eläkettä saavan keskimääräinen eläke oli vuoden 2021 lopussa 1 784 euroa/kk, josta työeläkkeen osuus on 1 639 euroa/kk (Eläketurvakeskus, i.a.-e). Oma eläke ei sisällä osa-aika-eläkkeitä eikä osittaisia vanhuuseläkkeitä.

3.4 Rakennemuutos

Viime vuosikymmenten rakennemuutos näkyy maatalousyrittäjien määrässä (Salonen & Tenhunen, 2016, s. 7–8). Vuonna 1970 MYEL-vakuutettuja oli yli 420 000, ja vuonna 2015 MYEL-vakuutettuja maatalousyrittäjiä oli 68 350. Tilojen kokoluokka on kasvanut, ja vuonna 2015 MYEL-vakuutetun viljeltävä peltohehtaariala oli noin 47 ja metsän hehtaariala 61. Peltoalan ja metsän laskennallinen pinta-ala oli 54 hehtaaria vuonna 2015. Laskennallinen pinta-ala oli puolet pienempi 20 vuotta sitten.

Maatalousyrittäjät ovat nykyisin koulutetumpia aiempiin vuosikymmeniin verrattuna (Salonen & Tenhunen, 2016, s. 7–8). Erityisesti korkeakoulutettujen maatalousyrittäjien määrä on kasvanut, ja vuonna 2016 noin kolmanneksella alkavista yrittäjistä on korkeakoulututkinto.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Menetelmän kuvaus

Tutkimusmenetelmänä opinnäytetyössä oli laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus ja toteutus-tapana teemahaastattelu. Tutkimusmenetelmäksi valikoitui teemahaastattelu siitä syystä, että sen avulla on mahdollista saada perusteltuja näkemyksiä ja ymmärrystä aiheesta.

Kvalitatiivinen eli laadullinen haastattelu sopii menetelmäksi silloin, kun halutaan ymmärtää haasteltavaa kohdetta ja selvittää asioiden syitä (Heikkilä, 2014, s. 8). Laadullisessa haastattelussa on usein pieni tutkittavien määrä. Laadullinen tutkimus sopii erityisesti asioiden kehittämiseen ja ongelmien ratkaisuun.

Teemahaastattelu eli puolistrukturoitu haastattelu on lomakehaastattelun ja strukturoimattoman syvähaastattelun ns. välimuoto, joka painottuu kuitenkin enemmän strukturoituun haastatteluun (Hirsjärvi & Hurme, 2008, s. 47–48). Teemahaastattelu ei rajaa eikä määritä, kuinka syvälle haastatteluaiheen käsittelyssä tulisi mennä, eikä se määritä haastattelukertojen määrää. Teemahaastattelussa haastattelu etenee teemojen mukaisesti ja se huomioi haastateltavien tulkinnat.

4.2 Aineiston keruu ja käsittely

Haastattelu koostui neljän henkilön haastattelusta, jotka kaikki ovat Maatalousyrittäjien eläkelaitos Melasta. Haastateltavien henkilöiden nimet sain ottamalla sähköpostitse yhteyttä muutamaamaan Melan johtoryhmän jäseneseen ja yksikön päällikköön. Kerroin sähköpostissa, että toivon saavani haastatella erikseen MYEL-työtuloon ja MYEL-järjestelmään liittyen henkilöä sekä erikseen Mela-asiamiehiä maatalousyrittäjien kokemuksiin liittyen.

MYEL-työtuloon liittyvään haastatteluun osallistui yksi henkilö. MYEL-työtuloon liittyvät haastattelukysymykset on esitetty liitteessä 1. Maatalousyrittäjien työeläketurvaan liittyviin haastatteluihin osallistui kolme Mela-asiamiestä eri puolelta Suomea. Maatalousyrittäjien eläketurvaan liittyvät haastattelukysymykset on esitetty liitteessä 2. Haastattelukysymykset lähetin etukäteen haastateltaville sähköpostilla. Lisäksi kerroin sähköpostissa, että tallennan

haastattelut Microsoft Teamsin kautta litterointia ja haastattelun analysointia varten. Kerroin tallennuksesta erikseen myös haastattelun alkaessa.

Haastattelut suoritettiin 3.2.2023–8.2.2023. Kaikki haastattelut toteutettiin Microsoft Teamsin välityksellä. Teamsin kautta tallennettuja haastatteluita kertyi yhteensä 132 minuuttia. Litteroituna aineistoa kertyi kaikista haastatteluista yhteensä 21 sivua.

Aineistot käsiteltiin litteroimalla eli haastattelut nauhoitettiin, minkä jälkeen ne kirjoitettiin puhtaaksi. Litteroidusta aineistosta poimittiin vastaukset, joiden perusteella tutkimustulos valmistui. Haastattelun vastaukset luokiteltiin käsiteltävän aihealueen mukaan. Haastattelutulokset käsitellään opinnäytetyössä anonyymeina, eikä haastateltavien nimiä tuoda esille. Suoria lainauksia tutkimustulosten käsittelyssä ei esiinny.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

5.1 Haastateltavien tausta

Kaikilla haastatelluilla on pitkä, yli 20 vuoden työhistoria maatalouden eri toimijoiden palveluksessa Melassa ja muissa organisaatioissa. MYEL-järjestelmän osaamista ja kokemusta on kaikilla haastatelluilla runsaasti ja kokemus tuli jokaisessa haastattelussa esille.

5.2 MYEL-järjestelmän muutostarpeet

Haastattelussa ilmeni, että 2023 voimaantulleella YEL-uudistuksella ei ole suoranaisia vaikutuksia MYEL-järjestelmään. Rakenne YEL:n ja MYEL:n välillä on hyvin samankaltainen, mutta työtulon määrittämisessä ja laskennassa on eroja YEL:n ja MYEL:n välillä. MYEL-järjestelmään ei ole kohdistunut muutospaineita eikä suurempia uudistuksia ole MYEL-järjestelmään tiedossa. Pientä hienosäätöä tapahtuu jatkuvasti, mutta suurempia uudistustarpeita MYEL-järjestelmään liittyen ei ole noussut keskusteluissa esille. Koko työeläkejärjestelmään liittyvät uudistukset koskevat myös MYEL-järjestelmää, ja siihen mahdollisesti tulevat muutokset koskevat myös MYEL:iä. Työeläkejärjestelmien muuttaminen on pitkälti poliittinen asia.

Uudistamistarpeet, joita haastattelussa tuli esille ja jotka MYEL-järjestelmässä voisi nykyistä paremmin huomioida, liittyvät maatalouden rakennekehitykseen. Rakennekehitys on muuttanut työskentelyä, työskentelyolosuhteita ja työmääriä vuosikymmenten aikana. Sen pohdinta ja ennakointi, missä tai mitä maatalousyrittäminen on viiden tai kymmenen vuoden kuluttua, olisi hyvä huomioida nykyistä paremmin. 1960-luvun lopulla ja 1970-luvulla oli oikeastaan kaikilla maatiloilla eläimiä, kun tänä päivänä eläimiä on noin 20 %:lla kaikista maatiloista. Tuoloin ei otettu huomioon eläinten lukumäärää ja työpanosta työtulon määrittämisessä, vaan työtulo määritettiin peltopinta-alan ja metsäpinta-alan mukaan. Tämä sama rakenne on olemassa yhä, eli mikäli MYEL-työtuloa määriteltäisiin nyt, tulisi kotieläintuotannon harjoittaminen työtulon määräytymisessä huomioida nykyistä vahvemmin. Lisäksi peltopinta-alaan liittyvän laskennallisen työtulon määräytymistä voisi kehittää siten, että suurten tilojen kohdalla tietyn hehtaarin ylittävä peltopinta-ala tuottaisi työtulomielessä yhtä paljon euroja kuin ensimmäiset hehtaarit.

MYEL-järjestelmä on 50-vuotias, mutta edelleen moni asia toimii kuitenkin melko hyvin nykyolosuhteissakin. Tarvetta koko lain uusimiseen ei haastattelun mukaan ole. Nykyisen järjestelmän kautta kyetään vakuuttamaan aika lailla oikeilla työtuloilla, ja järjestelmä on toimiva.

5.3 MYEL-työtulon määräytymiseen liittyvät haasteet

Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että MYEL-työtulon määräytyminen on melko selkeää. Perustyötulo määräytyy pinta-alan mukaan ja siihen saa joustoa ylös- tai alaspäin, jolloin perustyötulon lisäksi voi oman harkinnan mukaan työtuloa muuttaa tietyissä rajoissa. MYEL-työtuloon on rakennettu tiettyjä mekanismeja, joilla työtuloa voidaan tarvittaessa hienosäätää joko ylöspäin tai alaspäin.

5.4 Alivakuuttamisen ehkäisy

Haastattelussa ilmeni, että vakuuttamisvelvollisuuden täyttämistä seurataan Melassa monella eri tavalla. Seurannan apuna voidaan käyttää maatalouspoliittisen järjestelmän suoria tulotukitietoja. Ruokaviraston kautta saadaan vuosittain suoria tulotukia saavien tilojen viljelijätiedot, ja nämä tiedot ajetaan ristiin Melan vakuutuskannan tietojen kanssa. Tällöin saadaan niiden tilojen tiedot, jotka todennäköisesti kuuluisivat vakuutuksen piiriin, mutta eivät ole jostain syystä vakuutusta ottaneet. Täysin vakuuttamattomia maatalousyrittäjiä on hyvin vähän.

Työtulon riittävä taso on suhteellinen käsite, eikä siihen ole täysin oikeaa vastausta. Melassa maatalousyrittäjien vakuutukset ovat lain mukaisella tasolla eli alivakuuttamista ei lain puitteissa ole mahdollista tehdä, mikäli maatalousyrittäjä on ilmoittanut tiedot Melaan oikein. Työpanoksen määrään nähden korkeampi työtulo esimerkiksi eläintiloilla voisi joissain tilanteissa olla perusteltua, jos pinta-alaan perustuva työtulo ei ole suuri, mutta järjestelmä toimii tässäkin lain mukaisesti. Valtion taholta alivakuuttaminen koetaan ongelmana, mutta yrittäjien mielestä vakuutusmaksut ovat taas liian korkeita.

Haastattelussa ilmeni, että Melassa käydään aktiivisesti vakuutuskantaa läpi ja kantaan tehdään useita erilaisia poimintoja erilaisilla kriteereillä. Vakuutuskannan läpikäyntien yhtenä tarkoituksena on alivakuuttamistilanteiden aktiivinen seuranta. Yli 10 %:iin Melan vakuutetuista otetaan yhteyttä vuosittain. Näiden yhteydenottojen tarkoitus on tarkastaa, että työtulo ja vakuutustiedot ovat ajan tasalla.

5.5 Maatalousyrittäjien aktiivisuus Melaan

Maatalousyrittäjät ovat melko aktiivisia Melan suuntaan. Tämä tuli esille kaikissa haastatteluissa. Vakuutuslasku on monesti se, joka aktivoi, mutta osa asiakkaista on aktiivisia ja päivittää esimerkiksi työtuloa säännöllisesti pitääkseen sen riittävällä tasolla. Nykyisin kohtuullisen hyvin tiedostetaan, että jos esimerkiksi pellot vuokrataan pois, vakuutusta päivitetään ja silloin ollaan yhteydessä Melaan. Asiakassuhteen syntyminen tuo luottamusta asiakkaiden ja asiamiesten välille, ja se helpottaa yhteydenottoa Melaan. Osa asiakkaista on yhteydessä Melaan vasta eläkeiän kynnyksellä, jolloin on liian myöhäistä puuttua työtuloon, jotta se nostaisi eläkkeen määrää. Haastatteluissa todettiin, että osa yrittäjistä on aktiivisia ja osa taas ei.

Haastateltavien toiveena olisi, että kaikki asiakkaat olisivat säännöllisesti yhteydessä ja tarkistuttaisivat vakuutuksen tilannetta. Melassa on toimintamalli, että kun alkaville yrittäjille tehdään vakuutus, siihen palataan 2–3 vuoden päästä ja tarkistetaan vakuutuksen tilanne. Jatko on yrittäjän omalla vastuulla.

5.6 Maatalousyrittäjien odotukset MYEL-järjestelmästä

Haastateltavat olivat yhtä mieltä odotuksista, joita maatalousyrittäjillä on MYEL-järjestelmästä. Maatalousyrittäjät toivovat eläkejärjestelmältä vakautta, luotettavuutta ja sitä, että järjestelmä on olemassa myös silloin, kun etuus on omalla kohdalla ajankohtainen.

Haastatteluissa tuli esille, että Melalta odotetaan palvelua ja henkilökohtaista neuvontaa yrittäjän omaan tilanteeseen liittyen. Mela tarjoaa paikallistuntevaa palvelua ja neuvontaa eri puolella Suomea, ja läheltä löytyvään apuun on oltu tyytyväisiä. Ilman asiamiesverkostoa osa yrittäjistä voisi kokea asioiden selvittämisen itsekseen työläänä ja useat asiat voisivat jäädä selvittämättä ja jopa tukia voisi jäädä hakematta.

Kun alkavan yrittäjän kanssa tehdään ensimmäistä kertaa vakuutusta, aika usein tilanne on se, että yrittäjä ei tiedä asiasta juuri mitään. Kun heille avaa sen, mitä MYEL pitää sisällään, yrittäjät ovat usein yllättyneitä siitä, miten laaja ja monipuolinen turva MYEL on myös ennen varsinaista eläkeikää. Tämäkin nousi jokaisessa haastattelussa esille.

5.7 Maatalousyrittäjien kokemukset MYEL-järjestelmästä

Haastatteluissa ilmeni, että MYEL-järjestelmää pidetään usein huonona, koska maatalousyrittäjät luulevat usein, etteivät he tule koskaan saamaan järjestelmän kautta mitään tai saavat eläkettä todella vähän. Lisäksi yleinen käsitys on se, että MYEL-eläkkeet ovat pieniä, mikä on totta, mutta ei ymmärretä, mistä se johtuu. Osa asiakkaista kokee, että vakuutusmaksut ovat liian korkeita.

Yhdessä haastattelussa tuotiin esimerkinomaisesti esille, että työkykyyn liittyvä päätöksenteko koetaan jyrkäksi. Hylkypäätöksissä asiakkaat kokevat laissa epäkohdan työkyvyn arvioinnin kohdalla ja heidän mielestään maatalousyrittäjiä pitäisi kohdella ammattiryhmänä eritavalla kuin muita ammatinharjoittajia. Melan pitää myös tällaisissa rajatapauksissa noudattaa lakia.

Kahdessa haastattelussa tuli esille, että osa asiakkaista ei ymmärrä, että MYEL-työtuloa ei vakuuteta vaan työ on se, jota vakuutetaan. Osa 50–60-vuotiaista yrittäjistä ei tiedä, mistä työtulo muodostuu, vaikka he ovat olleet yrittäjinä pitkään. Vakuutus on otettu kauan aikaa sitten, eikä muisteta tai ymmärretä, mihin se perustuu. Tapaturman tai sairastumisen myötä huomataan ja yllätetään, että päiväraha jääkin pieneksi. Osa asiakkaista taas tiedostaa MYEL-vakuutuksen merkityksen hyvin, ja he pitävät MYEL-vakuutuksensa ajan tasalla. Tällöin yllättävien elämäntilanteiden kohdalla päivärahaan ja korvauksiin ollaan tyytyväisiäkin.

Haastatteluiden perusteella asiakkaat kokevat MYEL-maksut velvollisuutena, mutta myös turvan antajana. Maksut koetaan yritystoimintaan kuuluvina kuluina, mutta usein ollaan yllättyneitä siitä, mitä niistä saa eli mitä MYEL-vakuutus pitää sisällään. Ne asiakkaat, jotka haluavat pitää työtulon riittävällä tasolla, eivät koe MYEL-maksuja taakkana, vaan pitävät niitä sijoituksena ja riskin jakamisena. Useat asiakkaat kokevat MYEL-vakuutuksen edullisena eläkevakuutuksena.

Kaikissa haastatteluissa ilmeni, että MYEL-työtulon määrittäminen ei ole menetelmänä haastava ja asiakkaalla on tiettyä joustamisvaraa työtulon määrittämisessä. Myös tilakohtaisesti huomioidaan olosuhteita työtulon suhteen sellaisissa tapauksissa, joissa työtuloa on tarve muuttaa sallittujen rajojen ulkopuolelle. Osa asiakkaista ymmärtää työtulon määräytymisen melko hyvin, mutta oman tilan kohdalla työtulon tason määrittäminen ja päätöksenteko

koetaan ajoittain hankalaksi. Mela-asiamiehet auttavat työtuloon liittyvissä haasteissa ja ongelmissa.

Viime vuodet ovat olleet viljelijöille haastavia niin taloudellisten kuin säätekijöjenkin takia. Ne maatilayrittäjät lopettavat, jotka eivät pärjää, ja jäljellejäävät tilat panostavat yrittäjätoimintaan. Lisäksi on sellaisia tiloja, jotka kitkuttavat eläkeikään saakka ja antavat asioiden olla kuten tähän asti. Sellaisiakin tiloja on, jotka ovat joutuneet hakemaan säästöä vaikeina taloudellisina aikoina omasta sosiaaliturvastaan pienentämällä työtulon määrää. Kahdessa haastattelussa tuli esille, että tänä vuonna on tehty työtulon tasoon ainoastaan korotuksia.

Kahdessa haastattelussa ilmeni, että tilakaupan yhteydessä vanha sukupolvi osallistuu usein tilan töihin ja se on usein mukana myös vakuutusasioiden kuntoon saattamisessa uuden sukupolven aloittaessa. Vanhemman sukupolven neuvot ovat usein vakuutusasioissa positiivisia eli neuvotaan pitämään vakuutustaso riittävänä.

Kahdessa haastattelussa nousi esille luopumistukijärjestelmä ja sen lakkauttaminen. Luopumistukijärjestelmän lakkauttaminen vuonna 2018 on koettu osin siirtävän sukupolvenvaihdoksia, koska nykyisin ainoa vaihtoehto luopujille työeläkejärjestelmän kautta on vanhuuseläke tai osittain varhennettu vanhuuseläke. Työkykyyn liittyvät eläkemuodot tulevat kyseeseen, mikäli työkyky on heikentynyt ennen varsinaista eläkeikää. Luopumistukijärjestelmän huonona puolena oli se, että se joissain tilanteissa saattoi houkuttaa sellaisten tilojen jatkamista, joilla ei ollut mahdollisuutta pärjätä. Niissä tilanteissa, joissa jatkaja ei täytä ehtoja, peritään pääoma-arvo takaisin.

5.8 Muu eläkevakuuttaminen ja säästäminen

Haastattelussa tuli esille, että karkeasti noin kolmanneksella MYEL-vakuutetuista työ on kokonaan tai lähestulkoon kokonaan maatalousyrittäjätyötä. 2/3:lla MYEL-vakuutetuista on sen lisäksi muu työsuhde tai yrittäjätoimintaa, joka kartuttaa lakisääteistä eläkettä. Liitännäistoiminta, joka verotetaan maatalouden tuloverolain mukaan, otetaan MYEL-vakuutukseen mukaan. Liitännäistoimintoja on noin 40 %:lla maatiloista.

Vapaamuotoinen eläkesäästäminen ei ole tullut esille asiakkaiden taholta haastateltavien tietoon kovinkaan usein. Omaeläkkeitä ja joustoturvaa on ollut erityisesti niissä ikäluokissa, jotka ovat eläkkeellä tai lähestyvät eläkeikää, ja ne ovat tulleet esille usein eläköitymisen

yhteydessä. Asunto-osakkeenomistajia ja muita osakkeenomistajia on myös jonkin verran. Yksi haastateltava toi lisäksi esille, että maatalousyrittäjille on ominaista metsänomistaminen, eli maatalousyrittäjistä pääosalla on metsää ja se nähdään usein myös sijoitustoimintana.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

6.1 Tutkimukseen vastaaminen ja tutkimuksen arviointi

Laadullinen tutkimus onnistui tavoitteisiin nähden suunnitellun mukaisesti. Sain tavoitteiden mukaisesti selville MYEL-järjestelmään liittyviä kehitystarpeita sekä Mela-asiamiesten näkemyksiä ja kokemuksia, kuinka maatalousyrittäjät MYEL-järjestelmän kokevat. Kaikki suunnitellut haastattelut onnistuivat eikä yhteisten haastatteluajkojen löytäminen ollut vaikeaa. Sain kaikkiin haastattelukysymyksiin vastaukset kaikilta haastatelluilta. Asiantuntijoiden osaaminen ja kokemus aiheeseen liittyen korostuivat kaikissa haastatteluissa. Sain myös henkilökohtaisesti uutta tietoa mm. MYEL-työtulosta, vakuuttamisen seurannasta sekä maatalousyrittäjien MYEL-järjestelmän kokemuksista. Mela-asiamiesten monipuolinen työ ja asiakaspalvelulähtöisyys tekivät positiivisen vaikutuksen.

6.2 Tutkimuksen johtopäätökset

Haastatteluissa ei tullut esille alueellisia eroja. Mela-asiamiesten asiakaskontaktit ovat pääosin positiivisia, ja maatalousyrittäjät ovat kiinnostuneita vakuutuksensa tasosta. MYEL-vakuutus nähdään turvan antajana, jonka merkitys korostuu erityisesti yllättävissä elämäntilanteissa. Osa asiakkaista pitää MYEL-vakuutusta kalliina eikä pidä järjestelmää toimivana. Asiakkaiden aktiivisuus ja tietämys MYEL-vakuutuksen sisällöstä vaihtelee, eli osa asiakkaista on aktiivisempi ja osa ei. Vanhemmat sukupolvet ovat usein aktiivisesti mukana tilan toiminnassa ja neuvovat myös vakuutusasioissa oman kokemuksensa perusteella.

Mela-asiamiesten paikallistuntemus, Mela-asiamiesverkosto ja henkilökohtainen neuvonta koettiin tärkeiksi ja positiivisiksi asioiksi. Mela-asiemieheen on helppo ottaa yhteyttä ja kynnys yhteydenottoon on matala. Virheelliset käsitykset saadaan oiettua asiakkaille usein esimerkkien kautta. Mela-asiamiesten työ on vaativaa ja monipuolista, ja se edellyttää halua palvella asiakkaita vakuutusasioissa. MYEL-työtulomalli on selkeä, ja työtulon määrää voi muuttaa melko joustavasti tietyissä rajoissa. Epäkohtina koettiin työkyvyttömyystilanteet sekä luulo siitä, ettei tule koskaan saamaan MYEL-eläkettä.

MYEL-vakuuttamisvelvollisuutta seurataan vakuutuskantaan tehtävien poimintojen kautta. MYEL-työtulon oikeellisuutta pyritään korostamaan olemalla uusiin yrittäjiin yhteydessä muuttaman vuoden päästä vakuutuksen ottamisesta.

MYEL-järjestelmän muuttaminen ei ole mahdollista Melan toimesta, koska MYEL on osa työeläkejärjestelmää ja muutokset koskevat usein koko työeläkesektoria. YEL-uudistuksella, joka astui voimaan vuoden 2023 alusta, ei ole ollut vaikutuksia MYEL-järjestelmään eikä MYEL-työtulon määräytymiseen. Yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkkeet rahoitetaan jakojärjestelmällä, ja koska yrittäjien ja maatalousyrittäjien kerätyt työeläkemaksut eivät riitä kattamaan vuotuisia eläkemenoja, valtio kustantaa puuttuvan osan maksettavista eläkkeistä.

Jatkotutkimuksena olisi mielenkiintoista selvittää, kuinka vuoden 2023 YEL-uudistus on toteutunut ja millä tavalla YEL-työtuloa seurataan. Lisäksi olisi kiinnostavaa selvittää, millaisia vaikutuksia uudistuksella on ollut yrittäjien työtulon tasoon ja valtion rooliin YEL-eläkkeiden rahoittajana. Olisi mielenkiintoista tietää, millaisia käytänteitä YEL-uudistuksen yhteydessä on otettu työtulon seurantaan liittyen, ja onko käytännöissä yhtäläisyyksiä MYEL-järjestelmän kanssa.

Lisäksi olisi kiinnostavaa tietää, kuinka EU:ssa ja muualla maailmassa maatalousyrittäjien vakuutus ja sosiaaliturva muodostuvat ja kuinka paljon valtio osallistuu sosiaaliturvan muodostamiseen. Olisi myös kiinnostavaa selvittää, minkä ikäisinä eri maissa maatalousyrittäjät jäävät eläkkeelle.

LÄHTEET

- Eläketurvakeskus. (i.a.-a). *Aiemmat eläkeuudistukset*. <https://www.etk.fi/suomen-elakejarjestelma/elakeuudistukset/aiemmat-uudistukset/>
- Eläketurvakeskus. (i.a.-b). *Eläkejärjestelmän kuvaus*. <https://www.etk.fi/suomen-elakejarjestelma/elaketurva/elakejarjestelman-kuvaus/>
- Eläketurvakeskus. (i.a.-c). *Eläkejärjestelmän toimijat*. <https://www.etk.fi/suomen-elakejarjestelma/hallinto-ja-valvonta/elakejarjestelman-toimijat/>
- Eläketurvakeskus. (i.a.-d). *Eläketurvakeskuksen rooli*. <https://www.etk.fi/suomen-elakejarjestelma/hallinto-ja-valvonta/elakejarjestelman-toimijat/elaketurvakeskuksen-rooli/>
- Eläketurvakeskus. (i.a.-e). *Keskimääräiset eläkkeet*. <https://www.etk.fi/suomen-elakejarjestelma/elakkeensaajien-tulotaso/keskimaaraiset-elakkeet/>
- Eläketurvakeskus. (i.a.-f). *Työeläke-etuudet*. <https://www.etk.fi/suomen-elakejarjestelma/elaketurva/tyoelake-etuudet/>
- Eläketurvakeskus. (i.a.-g). *Yrittäjien eläkemaksut YEL ja MYEL*. <https://www.etk.fi/suomen-elakejarjestelma/rahoitus-ja-sijoitustoiminta/tyoelakemaksut/yrittajien-elakemaksut-yel-ja-myel/>
- Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yrittäjän eläkelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta 102/2022. (2014). <https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2022/20220102?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=YEL>
- Heikkilä, T. (2014). *Kvantitatiivinen tutkimus*. <http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUS-TUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2015). *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Gaudeamus.
- Ilmarinen. (i.a.-a). *Eläkkeen määrä*. <https://www.ilmarinen.fi/henkiloasiakas/elakkeen-kertyminen/elakkeen-maara/>
- Ilmarinen. (i.a.-b). *Vanhuuseläke*. <https://www.ilmarinen.fi/henkiloasiakas/tyoelake/vanhuuselake/#vanhuuselakkeen-maara>
- Mela. (5.6.2020). *Jatkajalle*. <https://www.mela.fi/elaketurva/tyoelaketta-eri-elamantilanteisiin/luopumistuki/jatkajalle/>
- Mela. (18.5.2021). *Luopumiseläke*. <https://www.mela.fi/elaketurva/tyoelaketta-eri-elamantilanteisiin/luopumiselake/>

- Mela. (12.4.2022a). *Melan vuosi 2021: Asiakkuus*. <https://www.mela.fi/tietoa-melasta/mika-mela-on/melan-vuosi-2021/melan-vuosi-2021-asiakkuus/>
- Mela. (5.7.2022b). *Luopumistuki*. <https://www.mela.fi/elaketurva/tyoelaketta-eri-elamantilanteisiin/luopumistuki/>
- Mela. (14.10.2022c). *Eläkkeen karttuminen*. <https://www.mela.fi/elaketurva/elakkeen-karttuminen/>
- Mela. (29.12.2022d). *Maatalousyrittäjän MYEL-työtulo*. <https://www.mela.fi/maatalousyrittajat/maatalousyrittajan-vakuuttaminen/myel-tyotulo/>
- Mela. (29.12.2022e). *Maatalousyrittäjän vakuuttaminen*. <https://www.mela.fi/maatalousyrittajat/maatalousyrittajan-vakuuttaminen/#kenelle-myel-vakuutus-on-pakollinen-1>
- Salonen, J. & Tenhunen, S. (2016). *Maatalousyrittäjien työurat ja eläketurva*. Eläketurvakeskuksen tutkimuksia. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131566/Maatalousyrittajien_tyourat_ja_elaketurva.pdf?sequence=1
- Saranpää, T. (15.12.2022). *Muutoksia yrittäjäeläkelakiin vuoden 2023 alussa*. <https://akava.fi/akavalainen/muutoksia-yrittajaelakelakiin-vuoden-2023-alussa/>
- Sarkkinen, H. (2.8.2022). *YEL-uudistuksen tavoitteena on yrittäjien sosiaaliturvan parantaminen*. Valtioneuvosto. <https://valtioneuvosto.fi/-/1271139/yel-uudistuksen-tarkoituksena-on-yrittajien-sosiaaliturvan-parantaminen>
- Työeläke.fi. (i.a.-a). *Eläkkeet eri elämäntilanteissa*. <https://www.tyoelake.fi/elakkeet-eri-elamantilanteissa/>
- Työeläke.fi. (i.a.-b). *Miten eläke lasketaan*. <https://www.tyoelake.fi/paljonko-saan-elaketta/miten-elake-lasketaan/>
- Työeläke.fi. (i.a.-c). *Työskentely eläkkeellä*. <https://www.tyoelake.fi/paljonko-saan-elaketta/tyoskentely-elakkeella/>
- Työeläke.fi. (i.a.-d). *Vanhuuseläke – ikäluokilla oma eläkeikänsä*. <https://www.tyoelake.fi/elakkeet-eri-elamantilanteissa/vanhuuselake-ikaluokilla-oma-elakeikansa/#title>
- Työeläkevakuuttajat (TELA). (i.a.-a). *Työeläkejärjestelmän historia*. <https://www.tela.fi/tyoelakejarjestelma/jarjestelman-historia/>
- Työeläkevakuuttajat (TELA). (i.a.-b). *Työeläkkeiden rahoituksen periaatteet*. <https://www.tela.fi/tyoelakkeiden-rahoitus/rahoituksen-periaatteet/>

LIITTEET

Liite 1. MYEL-työtuloon liittyvät haastattelukysymykset

Liite 2. Maatalousyrittäjien eläketurvaan liittyvät haastattelukysymykset

Liite 1. MYEL-työtuloon liittyvät haastattelukysymykset

1. Minkälainen tausta ja työkokemus sinulla on MYEL-järjestelmästä?
2. Onko vuonna 2023 voimaantulevalla YEL-uudistuksella vaikutusta MYEL-järjestelmään?
3. Onko MYEL-järjestelmään tarkoitus tehdä muutoksia lähivuosina?
4. Onko alivakuuttaminen MYEL:ssä mahdollista ja onko alivakuuttaminen ongelma MYEL:ssä?
5. Onko MYEL-työtulon määrittäminen selkeää ja vastaako nykyinen tapa maatalousyrittäjän todellista työpanosta?
6. Millaisia haasteita MYEL-työtuloon ja sen määrittämiseen liittyy?
7. Millaisia kehityskohteita MYEL-järjestelmästä löytyy / järjestelmään liittyy?
8. Kuinka yleistä on, että maatalousyrittäjät korottavat/alentavat MYEL-työtulon määrää?
9. Kuinka suurella osalla on MYEL-vakuutuksen lisäksi samanaikaisesti/rinnalla muuta työskentelyä, josta karttuu lakisääteistä eläkettä?

Liite 2. Maatalousyrittäjien eläketurvaan liittyvät haastattelukysymykset

1. Minkälainen tausta ja työkokemus sinulla on MYEL-järjestelmästä?
2. Mitä epäkohtia maatalousyrittäjät MYEL:stä kokevat/löytävät?
3. Mitä odotuksia maatalousyrittäjillä MYEL-järjestelmään liittyen on?
4. Kuinka aktiivisia maatalousyrittäjät ovat Melan tai Mela-asiamiehen suuntaan eläkeasioihin liittyen?
5. Ovatko maatalousyrittäjät kiinnostuneita työeläkkeestä, eläketurvan tasosta, riittävydestä, eläkkeelle jäämisen ajankohdasta, tilanteista tapaturman ja kuoleman varalta?
6. Onko maatalousyrittäjillä tietoa, mikä työtulo on ja mihin se vaikuttaa?
7. Millaisia haasteita MYEL-tuloon ja sen määrittämiseen liittyy?
8. Miten MYEL-maksut koetaan: ovatko taloudellisena taakkana vai turvan antajana?
9. Onko tietoa, kuinka laajasti maatalousyrittäjät hankkivat itselleen vapaamuotoista eläketurvaa tai muuta taloudellista turvaa ja onko heillä kiinnostusta siihen?